Správa
o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2019

Správu o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2019 (ďalej len „správa“) vypracoval Úrad inšpekčnej služby, ktorý plní úlohy na úseku inšpekčnej služby a kontrolnej činnosti v podmienkach Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Inšpekčná služba, ako jedna zo služieb Policajného zboru, prešla v roku 2019 viacerými významnými zmenami. Úrad inšpekčnej služby bol zriadený dňa 1. februára 2019 zákonom č. 6/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. V rámci organizačnej štruktúry ministerstva má Úrad inšpekčnej služby osobitné, samostatné postavenie, nezávislé od riadiacich štruktúr ministerstva, pričom riaditeľ Úradu inšpekčnej služby je za výkon svojej funkcie zodpovedný vláde.

Úrad inšpekčnej služby je osobitnou súčasťou Policajného zboru s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky na odhaľovanie, vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov, to znamená príslušníkov Policajného zboru (ďalej len „policajt“) a príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže, a od 1. januára 2020 je v pôsobnosti Úradu inšpekčnej služby aj vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov colníkov.

Správa sa zameriava na najzávažnejšie trestné činy policajtov v hodnotenom období a obsahuje aj prehľad opatrení, ktoré boli prijímané za účelom znižovania trestnej činnosti. Správa analyzuje trestnú činnosť policajtov, ktorým bolo v roku 2019 vznesené obvinenie podľa § 206 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov. Údaje využité pri spracovaní správy boli využité z podkladov Úradu inšpekčnej služby a organizačných zložiek Prezídia Policajného zboru, ktoré sa tiež podieľali na odhaľovaní a objasňovaní trestnej činnosti policajtov v hodnotenom období.

Súčasťou správy je aj informácia o vyšetrovaní podaní zadržaných, zaistených a obvinených osôb na zranenia, ktoré im podľa ich vyjadrenia boli spôsobené policajtmi. Táto informácia je samostatne uvedená v 5. časti. Zapracovanie uvedenej problematiky do správy vyplynulo ako jedno z opatrení v reakcii na správu Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania a bolo premietnuté do úlohy uznesením vlády Slovenskej republiky č. 650/2015 bodom A.1.

Údaje a počty o obvinených policajtoch vychádzajú z obdobia vydania uznesenia o vznesení obvinenia v príslušnom roku, pričom v procese trestného konania mohli byť niektoré pôvodne vydané uznesenia v nasledujúcom období zrušené dozorujúcim prokurátorom a niektoré trestné stíhania zastavené.

1. Postavenie a hlavné úlohy Úradu inšpekčnej služby

Inšpekčná služba je jedna zo služieb Policajného zboru a do služieb Policajného zboru bola začlenená zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 251/1994 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

Vyšetrovateľ Policajného zboru zaradený na Úrade inšpekčnej služby je vo veciach, ktoré vyšetruje procesne samostatný, vo svojej činnosti je viazaný ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a v rozsahu ustanovenom Trestným poriadkom aj

pokynmi a príkazmi prokurátora a súdu. Urýchlené, nestranné, dôkladné a efektívne vyšetrovanie je jednou zo základných zásad trestného konania, ktoré sú definované v ustanovení § 2 Trestného poriadku a orgány činné v trestnom konaní sa v maximálnej miere usilujú o dodržanie týchto zásad pri všetkých trestných veciach, v ktorých vykonávajú trestné konanie. Dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor. Podľa § 46 ods. 7 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. februára 2019, kedy vznikol Úrad inšpekčnej služby, v prípadoch trestných činov príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a colníkov sú v trestnom konaní príslušné krajské prokuratúry, a v osobitných prípadoch Úrad špeciálnej prokuratúry. Každé vydané rozhodnutie vyšetrovateľa Policajného zboru zaradeného na Úrade inšpekčnej služby vo veci samotnej je preskúmané príslušnou prokuratúrou.

Prokurátorský dozor v rámci vyšetrovania trestnej činnosti policajtov je vykonávaný rovnakým spôsobom ako u ostatných orgánov činných v trestnom konaní. Prokurátor je oprávnený dávať záväzné pokyny na vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie, je oprávnený na zrušenie nezákonného alebo neopodstatneného rozhodnutia policajta, disponuje možnosťou odňať vec určitému policajtovi a urobiť opatrenia, aby vec bola prikázaná inému, nariadiť, aby sa konalo vyšetrovanie.

2. Vybrané ukazovatele činnosti Úradu inšpekčnej služby na úseku trestného konania

Úrad inšpekčnej služby evidoval v roku 2019 na úseku trestného konania **1 789** trestných vecí (vyšetrovacích spisov), ktoré smerovali proti policajtom, pričom 1463 bolo evidovaných v hodnotenom období a 326 prešlo z predchádzajúceho roka. Ukončených bolo 1 472 (82,3 %) a o 317 trestných veciach nebolo k 31. decembru 2019 rozhodnuté.

Celkový počet trestných vecí evidovaných na úseku trestného konania tvorili podnety získané vlastnou činnosťou Úradu inšpekčnej služby, podnety od občanov, oznámenia predkladané prokuratúrou, Zborom väzenskej a justičnej stráže alebo iné podnety (napríklad oznámenia postúpené od iných služieb Policajného zboru).

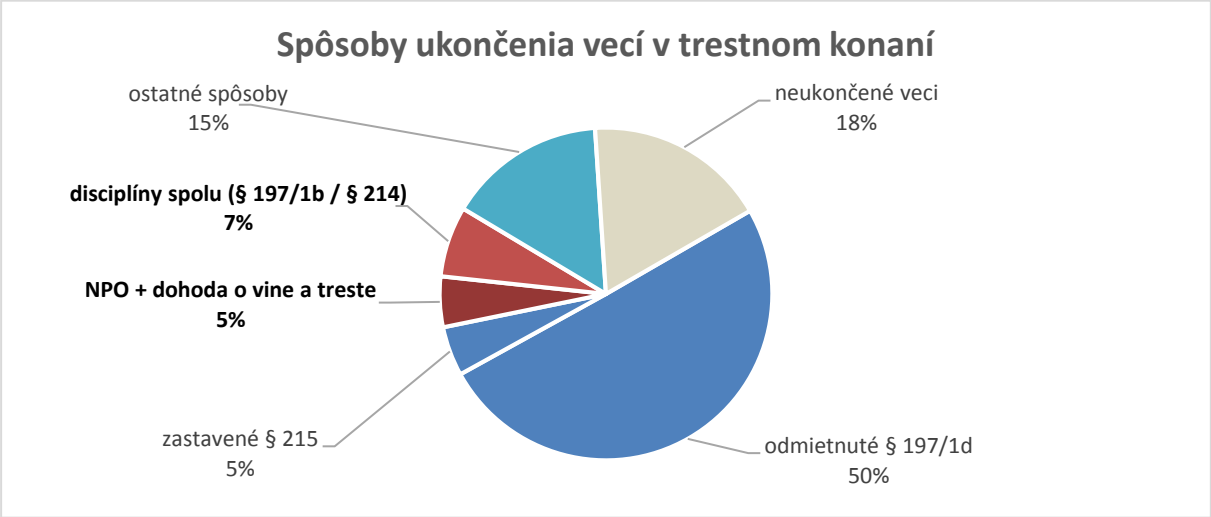
Na úseku odhaľovania trestnej činnosti vykonávanej v rámci operatívno-pátracej činnosti policajti Úradu inšpekčnej služby dokumentovali trestnú činnosť v 807 spisoch a predložili orgánom činným v trestnom konaní 96 realizačných návrhov, to znamená podnetov, z ktorých vyplývalo podozrenie zo spáchania trestného činu policajtom. V 28 prípadoch, postúpili podnet na disciplinárne konanie príslušnému nadriadenému policajta.

Na úseku trestného konania bolo 84 trestných vecí ukončených návrhom na podanie obžaloby podľa § 209 ods. 1 Trestného poriadku a 4 trestné veci boli ukončené návrhom na konanie o dohode o vine a treste podľa § 232 Trestného poriadku.

V trestných veciach, kde výsledky vyšetrovania preukázali, že nejde o trestný čin, ale o skutok, ktorý by mohol byť prejednaný v disciplinárnom konaní, bolo 53 vecí postúpených podľa § 214 Trestného poriadku a v 70 prípadoch boli veci odovzdané na disciplinárne konanie podľa § 197 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, keďže nebol dôvod na začatie trestného stíhania.

Z celkového počtu trestných vecí bolo 900 vecí odmietnutých podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, keďže nebol dôvod na začatie trestného stíhania, čo predstavuje vyše polovicu (50,3 %) z celkového počtu. V 86 prípadoch bolo trestné stíhanie zastavené zo zákonných dôvodov uvedených v § 215 Trestného poriadku.

Prehľad trestných vecí zaevidovaných Úradom inšpekčnej služby v roku 2019 na úseku trestného konania a vybrané spôsoby ich vybavenia podľa ustanovení Trestného poriadku sú uvedené v **grafe č. 1**.

Graf č. 1: Spôsoby ukončenia vecí Úradom inšpekčnej služby v trestnom konaní za rok 2019

V súvislosti s pomerne vysokým počtom odmietnutých a zastavených trestných vecí (viac ako polovica z celkového počtu trestných vecí) je potrebné poukázať na skutočnosť, že medzi podaniami od občanov je veľa vykonštruovaných, tendenčných a neodôvodnených oznámení, ktoré súvisia s charakterom práce policajtov, ktorí v rámci služobnej činnosti zasahujú do základných práv a slobôd občanov. Do tejto skupiny patria aj tzv. „chronickí sťažovatelia“, ktorí sa „šikanóznym spôsobom“ snažia presadiť svoje práva prostredníctvom trestného konania.

Veľa oznamovateľov dáva podania, ktoré sú vyjadrením nespokojnosti s vybavením ich predchádzajúcich podaní a trestných oznámení policajtmi. Následne títo oznamovatelia podávajú oznámenia, ktoré sú smerované na vyšetrovateľov Policajného zboru rôznych útvarov, ktorí rozhodli v ich veci, príp. na ich nadriadených, a to aj opakovane v tých istých veciach aj napriek tomu, že si podali sťažnosť proti vydanému rozhodnutiu, ktorú dozorujúci prokurátor po preskúmaní zamietol.

3. Počty obvinených policajtov

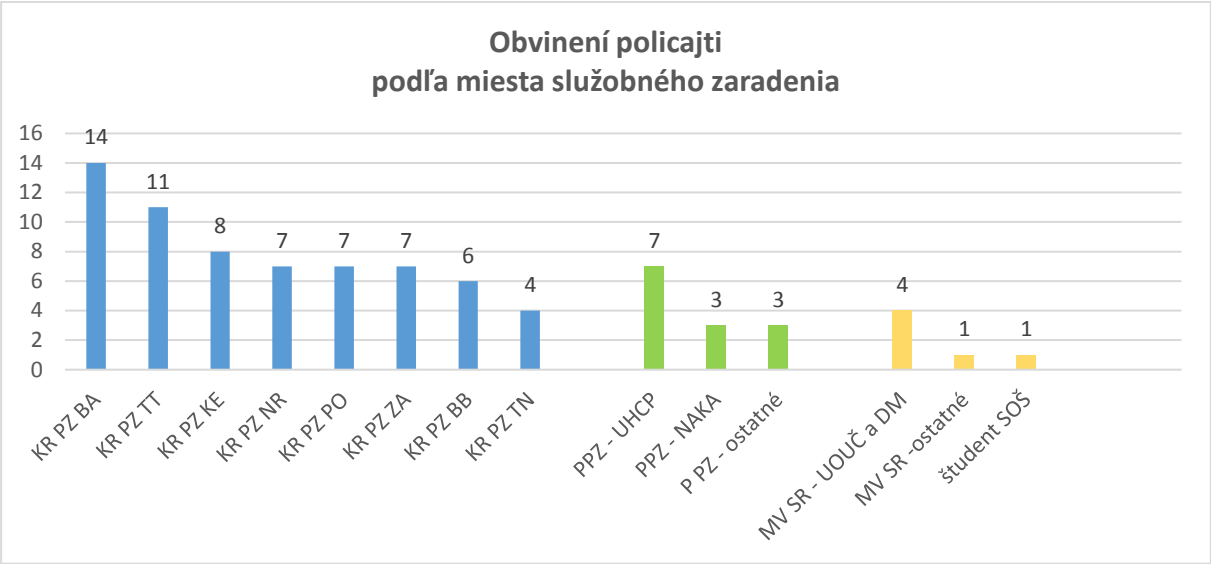
Celkovo bolo v rámci Slovenskej republiky v roku 2019 vznesené obvinenie **83 policajtom**. Z celkového počtu 83 obvinených policajtov bolo **9 v riadiacej funkcii** (10,8 %) a 74 radových policajtov (89,2 %). Podiel obvinených policajtov k celkovému počtu 22 082 policajtov tvorí 0,38 %.

Na odhaľovaní a objasňovaní trestnej činnosti policajtov v roku 2019 sa okrem Úradu inšpekčnej služby, ktorý vzniesol obvinenie 81 policajtom, podieľala aj národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru, ktorá vzniesla obvinenie 2 policajtom. V niektorých prípadoch boli policajti v rámci hodnoteného obdobia obvinení viackrát, keďže spáchali viaceré skutky v rôznych časových obdobiach, ktoré boli postupne zadokumentované a vyšetrené. V súvislosti s vyšetrovaním trestnej činnosti policajtov Úrad inšpekčnej služby v roku 2019 obvinil aj 14 civilných osôb, ktoré sa podieľali na páchaní trestnej činnosti formou spolupáchateľstva alebo samostatnými skutkami, napríklad poskytnutím úplatku za účelom získania neoprávneného prospechu.

Prehľad obvinených policajtov podľa útvaru ich služobného zaradenia

Najviac obvinených policajtov v roku 2019 bolo zaradených na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Bratislave (14) a na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Trnave (11). Najnižší počet bol zaznamenaný na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Trenčíne (4). V rámci útvarov Prezídia Policajného zboru má najpočetnejšie zastúpenie úrad hraničnej

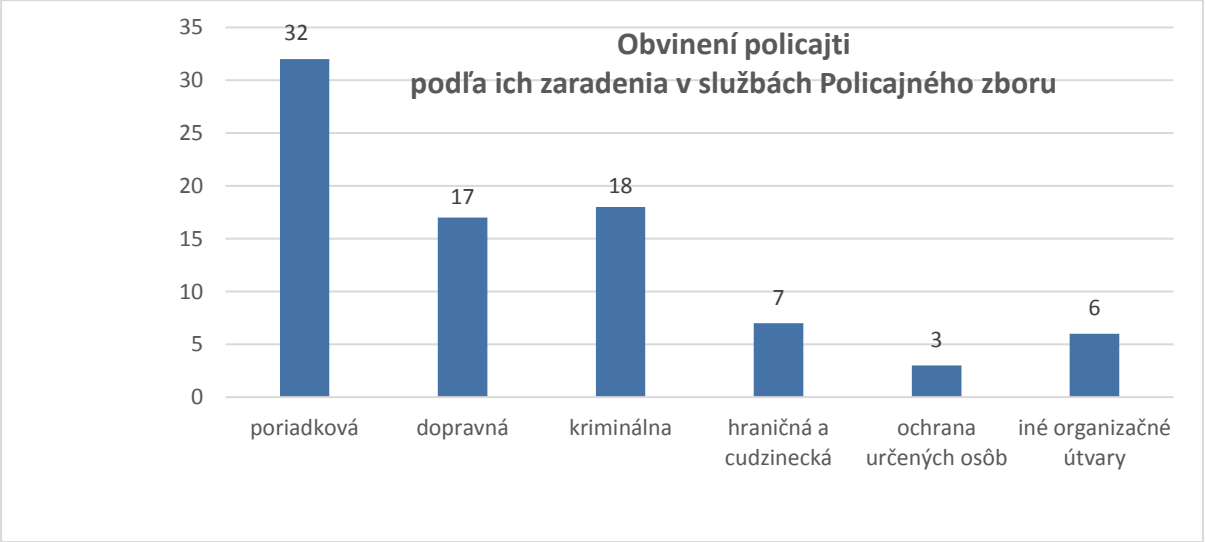
a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (7). Počty obvinených policajtov podľa miesta ich služobného zaradenia v rámci krajských riaditeľstiev Policajného zboru, útvarov Prezídia Policajného zboru a útvarov ministerstva sú znázornené v **grafe č. 2.**

Graf č. 2: Počty obvinených policajtov podľa miesta ich služobného zaradenia v roku 2019

Prehľad obvinených policajtov podľa ich zaradenia v službách Policajného zboru

Počty obvinených policajtov v roku 2019 z hľadiska ich zaradenia v jednotlivých službách Policajného zboru podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov sú uvedené **v grafe č. 3.** Samostatnú skupinu tvoria organizačné a analytické útvary, ako aj útvary zabezpečujúce podporu výkonu služobnej činnosti, ktoré sú v grafe označené ako „iné organizačné útvary“.

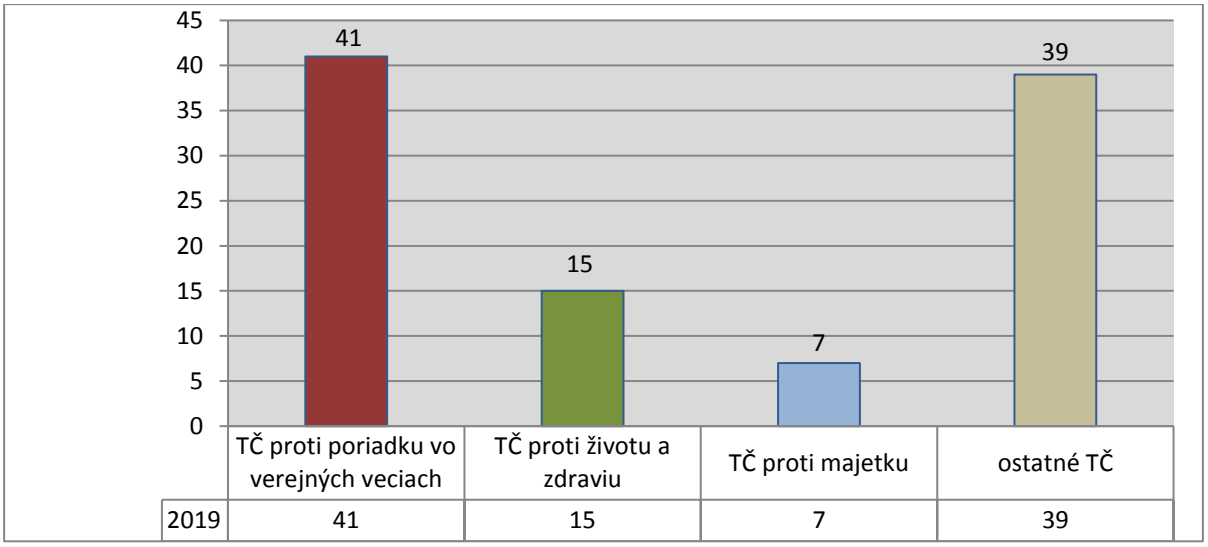

Graf č. 3: Počty obvinených policajtov z hľadiska ich zaradenia v službách Policajného zboru a v iných organizačných útvaroch ministerstva v roku 2019

4. Skladba trestnej činnosti policajtov

Celkovo bolo v roku 2019 zadokumentovaných **102 trestných činov**, ktoré spáchali policajti.

V najväčšom počte boli páchané trestné činy proti poriadku vo verejných veciach, kde bolo spáchaných 41 trestných činov. V skupine trestných činov proti životu a zdraviu policajti spáchali 15 trestných činov a v skupine trestných činov proti majetku 7 trestných činov. Skladba a počty trestných činov v roku 2019 sú znázornené **v grafe č. 4.**

Graf č. 4: Skladba a počty trestných činov policajtov v roku 2019

Trestné činy proti poriadku vo verejných veciach

Celkovo bolo spáchaných 41 trestných činov proti poriadku vo verejných veciach. Táto skupina predstavuje viac ako tretinu (38 %) z celkového počtu spáchaných trestných činov. V skupine trestných činov proti poriadku vo verejných veciach bol najpočetnejšie zastúpený trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona, ktorý bol spáchaný v 26 prípadoch. Najčastejšie dochádzalo k spáchaniu tohto trestného činu v oblasti prejednávania priestupkov proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky.

Oblasti, v ktorých najčastejšie dochádza k páchaniu trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa:

- prejednávanie priestupkov proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky,
- poskytovanie informácií z informačných systémov ministerstva a poskytnutie informácií policajno-bezpečnostného charakteru neoprávnenej osobe,
- vykonávanie neoprávnených úkonov v evidencii motorových vozidiel a neoprávnené vydávanie oprávnení na vedenie motorových vozidiel.

Do tejto kategórie patria aj korupčné trestné činy, kde bolo v roku 2019 zaznamenaných celkovo 6 trestných činov prijímania úplatku podľa § 329 Trestného zákona, z ktorých bolo obvinených 9 policajtov.

Medzi závažné konania patria aj prípady, kedy sa policajti snažili ovplyvniť, alebo iným spôsobom mariť vyšetrovanie, ktoré tiež patria do tejto kategórie trestných činov. V roku 2019 bol zaznamenaný pokles aj v tejto oblasti, keď sa policajti dopustili trestného činu marenia spravodlivosti podľa § 344 Trestného zákona, ktorý bol zaznamenaný v 2 prípadoch a v 1 prípade bol zaznamenaný trestný čin krivého obvinenia podľa § 345 Trestného zákona.

V tejto skupine boli zaznamenané aj 2 trestné činy marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 Trestného zákona, 2 trestné činy falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery podľa § 352 Trestného zákona, ale aj 2 trestné činy útoku na verejného činiteľa podľa § 323 Trestného zákona.

Trestné činy proti životu a zdraviu

V roku 2019 policajti spáchali 15 trestných činov proti životu a zdraviu. Prípady, v rámci ktorých došlo k spáchaniu trestných činov proti životu a zdraviu väčšinou nesúvisia priamo s výkonom služby policajta a najčastejšie súvisia s dopravnými nehodami policajtov, príp. výtržníctvom v čase osobného voľna. Ide o osobné zlyhanie policajtov alebo neúmyselné porušenia zákonov a početnosť takýchto konaní nie je možné za strany Úradu inšpekčnej služby primárne ovplyvniť.

V tejto skupine bolo najviac trestných činov (10) zaznamenaných v súvislosti s dopravnými nehodami s účasťou policajtov, kedy došlo k porušeniu ustanovení zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, alebo v dôsledku neprispôsobenia vedenia vozidla stavebnému, dopravno-technického stavu cesty, situácii v cestnej premávke, poveternostným podmienkam a svojim schopnostiam.

K dopravným nehodám policajtov došlo v 6 prípadoch mimo služby a v 4 prípadoch so služobným cestným vozidlom. V súvislosti s 10 dopravnými nehodami policajtov bolo v roku 2019 zaznamenaných 9 trestných činov ublíženia na zdraví podľa § 157 a § 158 Trestného zákona (nedbanlivostné trestné činy), ale došlo aj k spáchaniu 1 trestného činu usmrtenia podľa § 149 Trestného zákona.

Úmyselné trestné činy ublíženia na zdraví podľa § 156 Trestného zákona boli spáchané v 3 prípadoch v súbehu s trestným činom výtržníctva podľa § 364 Trestného zákona mimo výkonu štátnej služby.

V rámci rozpracovaných prípadov súvisiacich s drogovou trestnou činnosťou, ktorá patrí do skupiny závažnej trestnej činnosti, Úrad inšpekčnej služby zrealizoval 2 prípady, kedy policajti spáchali trestný čin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 Trestného zákona. Je potrebné uviesť, že v uvedených prípadoch policajti neboli používatelia psychotropných látok, ale podieľali sa alebo napomáhali obchodovaniu s nimi.

V tejto oblasti odhaľovania a vyšetrovania drogovej trestnej činnosti Úrad inšpekčnej služby v rámci viacerých konaní získal poznatky o možnom užívaní omamných a psychotropných látok policajtmi, ktoré sa však nenapĺňali obligatórne znaky skutkovej podstaty trestného činu podľa § 171 Trestného zákona. Tento zistený stav vyústil do aktivít za účelom prípravy a následného vydania spoločného metodického usmernenia generálneho riaditeľa sekcie personálnych a sociálnych činností a osobného úradu ministerstva a generálneho riaditeľa Univerzitnej nemocnice – Nemocnice svätého Michala, a. s. o postupe pri zisťovaní omamných alebo psychotropných látok u policajtov, kde je presne upravený postup nadriadených v prípade podozrenia, že policajt je užívateľom omamných alebo psychotropných látok.

V prípade zistených poznatkov o skutočnostiach, že policajti sú užívateľmi omamných alebo psychotropných látok, Úrad inšpekčnej služby postupuje tieto informácie príslušným nadriadeným, za účelom prijatia adekvátnych personálnych opatrení. Napriek skutočnosti, že podiel tejto skupiny trestných činov medzi objasnenými prípadmi je nízky, je nevyhnutné sa uvedenou problematikou zaoberať, ako aj v oblasti prevencie, tak aj v následnej dôkladnej represii.

Trestné činy proti majetku

V roku 2019 bolo spáchaných 7 trestných činov proti majetku. Najčastejšie bol spáchaný trestný čin podvodu podľa § 221 Trestného zákona (3) a trestný čin úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona (1). V prípadoch podvodov obvinení policajti uviedli do omylu tretie osoby za účelom získania finančných prostriedkov, alebo iných hmotných vecí a v prípade úverového podvodu išlo o uvedenie do omylu finančnú inštitúciu s cieľom získať pôžičku. Okrem uvedených bol v tejto kategórii trestných činov spáchaný aj trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona (1) kedy policajt odcudzil finančnú hotovosť za pokutové bloky.

V roku 2019 bol zaznamenaný aj prípad, kedy policajt zakúpil dopravný prostriedok pochádzajúci z krádeže, hoci vedel o tejto skutočnosti, čím spáchal trestný čin podielnictva podľa § 231 Trestného zákona (1) a zaznamenaný bol aj trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 Trestného zákona (1).

Ostatné trestné činy

V skupine trestných činov, ktoré nespadajú do vyššie uvedených kategórií, bol zaznamenaný za posledné roky mierny nárast prípadov, kedy policajti viedli motorové vozidlá pod vplyvom alkoholu a tým došlo k spáchaniu trestného činu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona, ktorý policajti spáchali v 12 prípadoch. V tejto oblasti Úrad inšpekčnej služby plní úlohu represívneho orgánu, a teda vyšetruje všetky podozrenia zo spáchania spomenutého trestného činu policajtmi a niektorými medializovanými prípadmi sa snaží prostredníctvom možných trestnoprávnych následkov pre páchateľov, ktoré majú taktiež vplyv na ich ďalšie zotrvanie v Policajnom zbore odradiť od nezodpovedného konania v čase ich služobného voľna. Vzhľadom na kontinuálny mierny nárast týchto prípadov za posledné dva roky, sa javí ako potrebné realizovať Prezídiom Policajného zboru adresnejšiu prevenciu smerom k policajtom zaradeným na jednotlivých útvaroch.

V hodnotenom období boli zaznamenané aj prípady, kedy policajti bez služobného dôvodu vykonávali lustrácie v informačných systémoch ministerstva a následne takto získané osobné údaje a služobné informácie odovzdávali neoprávneným osobám alebo dokonca osobám z kriminálneho prostredia, čím sa dopustili trestného činu neoprávneného nakladania s osobnými údajmi podľa § 374 Trestného zákona. V roku 2019 bol tento trestný čin zaznamenaný v 6 prípadoch.

Únik informácií zo služobnej činnosti patrí k závažným formám trestnej činnosti, nakoľko narušuje dôveru občanov v políciu a spôsobuje škody v rámci objasňovania trestnej činnosti a ochrany osobných údajov. Úrad inšpekčnej služby je okrem iného aj odborným gestorom na úseku ochrany osobných údajov. Na základe vlastných poznatkov, podnetov fyzických osôb ale aj na základe medializovaných prípadov o nezákonných lustráciách bola v roku 2019 zameraná pozornosť na odhaľovanie, ale aj predchádzanie páchania uvedeného druhu trestnej činnosti. V rámci prijatých opatrení Úrad inšpekčnej služby vydal nové nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 166/2019 o ochrane osobných údajov, od ktorého sa odvíjajú ďalšie interné predpisy, príručky a manuály pre prevádzku informačných systémov Policajného zboru, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby všetkých útvarov verejnej správy, zariadeniach a školách v pôsobnosti ministerstva. V roku 2019 sa realizovali školenia k zákonu č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 221/2019 Z. z., ako aj interných predpisov, s cieľom prehĺbiť znalosti policajtov a zamestnancov ministerstva a tým zabezpečiť ochranu práv a slobôd občanov pri spracúvaní osobných údajov.

Podľa nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 166/2019 o ochrane osobných údajov boli do 30. novembra 2019 všetky oprávnené osoby (policajti a zamestnanci)

v pôsobnosti ministerstva, ktoré pri plnení služobných úloh spracúvajú osobné údaje poverené spracúvaním osobných údajov a zaviazané povinnosťou mlčanlivosti.

Jedným z opatrení na predchádzanie problému nezákonných lustrácií je aj povinnosť zadávania dôvodu lustrácie pred vykonaním samotnej lustrácie, ktorá sa postupne zavádza do informačných systémov vedených v rámci ministerstva. Úrad inšpekčnej služby vytvoril taktiež pracovnú skupinu, ktorá preverovala, či sú evidované prihlásenia v informačných systémoch, ako aj dôvody vykonaných lustrácií fyzickými osobami, ktorým bolo pridelené prístupové právo.

Medzi najpočetnejšie trestné činy v skupine ostatných trestných činov v roku 2019 patril aj trestný čin výtržníctva podľa § 364 Trestného zákona, ktorý bol spáchaný v 9 prípadoch, pričom všetky boli spáchané v čase osobného voľna, kedy boli policajti mimo služby.

Ostatné trestné činy boli spáchané ojedinele a išlo o protiprávne konania policajtov, vo väčšine prípadov v čase mimo služby. V hodnotenom období roka 2019 nedošlo zo strany policajtov k spáchaniu trestných činov súvisiacich s extrémizmom alebo terorizmom.

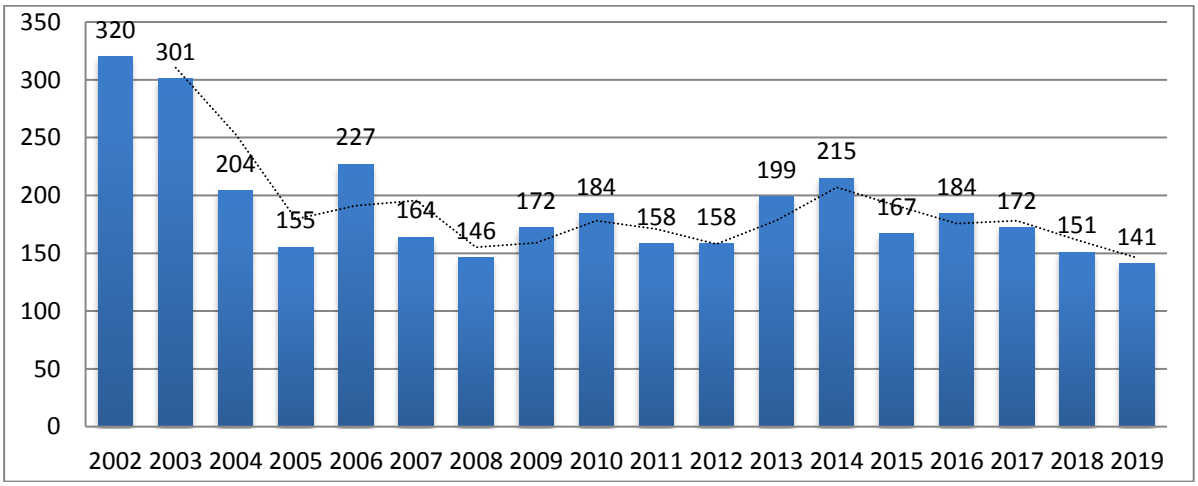
5. Informácia o vyšetrovaní podaní zadržaných, zaistených a obvinených osôb na zranenia, ktoré im podľa ich vyjadrenia boli spôsobené policajtmi, evidovaných Úradom inšpekčnej služby

Na vyšetrovanie podaní zadržaných, zaistených a obvinených osôb na zranenia, ktoré im podľa ich vyjadrenia boli spôsobené policajtmi (ďalej len „podanie proti policajtom“) je v pôsobnosti ministerstva vecne príslušný Úrad inšpekčnej služby. Jednotlivé podania boli Úradom inšpekčnej služby v roku 2019 evidované na základe oznámení predkladaných Zborom väzenskej a justičnej stráže, prokuratúrou, jednotlivými fyzickými osobami, ale aj postúpením od iných útvarov Policajného zboru.

V súvislosti s uvedenou problematikou je potrebné uviesť, že početnosť týchto podaní neodzrkadľuje aktivitu Úradu inšpekčnej služby na úseku odhaľovania, nakoľko tieto sú evidované na základe oznámení iných subjektov a následne sú predmetom posúdenia vyšetrovateľom Policajného zboru zaradeným na Úrade inšpekčnej služby.

Porovnaním štatistických údajov za roky 2002 až 2019 možno konštatovať, že počas rokov kolísal počet podaní smerujúcich proti policajtom doručených Úradu inšpekčnej služby, pričom od roku 2012 do roku 2014 je zaznamenaný ich mierny nárast. Najmenej podaní smerujúcich proti policajtom bolo zaevidovaných v roku 2019, a to 141. Je to o 10 podaní menej ako v roku 2018. Najviac podaní smerujúcich proti policajtom bolo v roku 2002, a to až 320, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 179 podaní viac.

Znázornenie počtu podaní proti policajtom zaevidovaných Úradom inšpekčnej služby za obdobie rokov 2002 až 2019 je uvedené v **grafe č. 5**.

Graf č. 5: Znázornenie počtu podaní proti policajtom zaevidovaných Úradom inšpekčnej služby za obdobie rokov 2002 až 2019

Od roku 2016 bol zaznamenaný kontinuálny pokles evidovaných podaní proti policajtom, čo mohlo byť spôsobené zvýšenou kontrolnou činnosťou nadriadených zameranou na správanie sa policajtov vykonávajúcich priamy výkon štátnej služby, vykonávajúcich služobné zákroky proti osobám, dodržiavaní ľudských práv pri obmedzení osobnej slobody osôb, dôsledné zaznamenávanie všetkých relevantných údajov osôb obmedzených na osobnej slobode do administratívnych pomôcok a dodržiavanie práv a slobôd osôb umiestnených v celách policajného zaistenia. V rámci prijatých opatrení na odstránenie príčin a podmienok umožňujúcich páchanie trestnej činnosti policajtov boli vykonávané pravidelné preškoľovania policajtov z príslušných interných predpisov a všeobecne záväzných právnych predpisov s dôrazom na ich dôsledné dodržiavanie a dodržiavanie práv a slobôd zadržaných, zaistených a obvinených osôb. Dôraz bol kladený aj na primeranosť a zákonnosť použitia donucovacích prostriedkov a vyhodnotenie oprávnenosti a primeranosti ich použitia nadriadenými.

Na zamedzenie násilného správania policajtov voči zadržaným, zaisteným a obvineným osobám v celách policajného zaistenia a v tzv. „určených priestoroch útvarov Policajného zboru pre dočasné umiestnenie osôb obmedzených na osobnej slobode“, boli tieto priestory monitorované prostriedkami zvukovej a obrazovej techniky na zabezpečenie spojenia s policajtom, ktorý vykonáva ochranu cely.

V hodnotenom období bola vykonaná Úradom inšpekčnej služby analýza legislatívneho zabezpečenia spracúvania osobných údajov v celách policajného zaistenia prostredníctvom kamerových systémov prevádzkovaných podľa zákona o Policajnom zbore a zaznamenávaním kamerových a zvukových záznamov na nosiči dát. Na základe predmetnej analýzy bolo na návrh Úradu inšpekčnej služby novelizované nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 92/2015 o celách policajného zaistenia o možnosť vyhotovovania kamerových a zvukových záznamov na nosiči dát.

Prehľad podaní smerujúcich proti policajtom

Úradom inšpekčnej služby bolo v roku 2019 prijatých 141 podaní proti policajtom, čo je o 10 podaní menej v porovnaní s rokom 2018, kedy bolo prijatých 151.

Prehľad podaní proti policajtom zaevidovaných Úradom inšpekčnej služby v súvislosti s vybavovaním podnetov proti policajtom a vybrané spôsoby ich vybavenia podľa ustanovení Trestného poriadku v roku 2019 sú uvedené **v tabuľke č. 1.**

rozhodnutia vydané v súvislosti s vybavovaním podaní proti policajtom podľa Trestného poriadku	**počet**	**(%)**
odmietnuté podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku	116	82,26%
odovzdané inému orgánu na disciplinárne konanie podľa § 197 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku	4	2,84%
začaté trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku	2	1,42%
vznesenie obvinenia podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku	1	0,71%
zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. a), b) Trestného poriadku	3	2,14%
ukončené iným spôsobom - odovzdaním	5	3,54%
nebolo rozhodnuté v hodnotenom období	10	7,09%
spolu podaní proti policajtom	141	100%

Tabuľka č. 1: Rozhodnutia vydané Úradom inšpekčnej služby v súvislosti s vybavovaním podaní proti policajtom v roku 2019

Z celkového počtu 141 podaní proti policajtom sa v 119 prípadoch (84,40 %) neprimerané násilie z ich strany nepotvrdilo. V 116 prípadoch boli tieto podania ukončené vydaním uznesenia o odmietnutí veci podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, keďže nebol dôvod na začatie trestného stíhania a v 3 prípadoch bolo trestné stíhanie zastavené zo zákonných dôvodov podľa § 215 Trestného poriadku. V ostatných 22 prípadoch (15,60 %) bolo rozhodnuté tak, ako je uvedené v tabuľke č. 1.

Ako dôvody odmietnutia veci podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku vyšetrovateľmi Policajného zboru zaradenými na Úrade inšpekčnej služby sú uvádzané najmä zákonnosť použitia donucovacích prostriedkov pri služobnom zákroku, nepreukázanie skutkového stavu podľa údajov oznamovateľov, postup v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, príp. nenaplnenie znakov skutkovej podstaty preverovaného podozrenia z trestného činu.

V 1 veci bolo vyšetrovateľom Policajného zboru zaradeným na Úrade inšpekčnej služby vznesené obvinenie 3 policajtom podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku. Príčinou protiprávneho konania policajtov bolo použitie neprimeraného fyzického násilia a osobné zlyhanie policajtov v konkrétnej situácii.

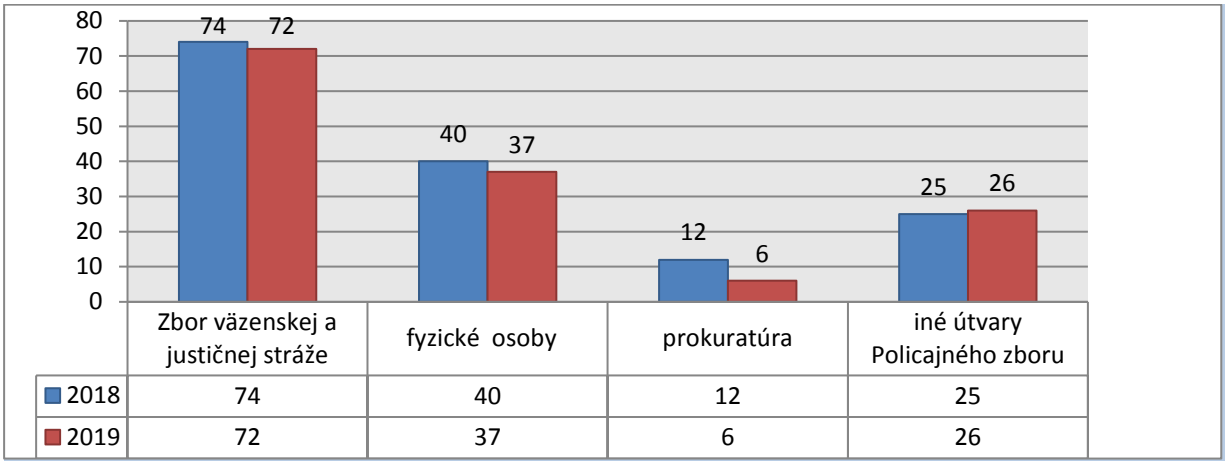
V 3 prípadoch sa násilie nepotvrdilo, ale boli zistené porušenia interných predpisov, ako aj skutočnosti, kedy násilie nedosahovalo intenzitu trestného činu a o týchto veciach bolo rozhodnuté podľa § 215 ods. 1 písm. a), b) Trestného poriadku.

V 4 veciach bolo rozhodnuté podľa § 197 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku odovzdaním na disciplinárne konanie.

Okrem 141 podaní proti policajtom zaevidovaných v roku 2019 Úrad inšpekčnej služby preveroval aj 5 podaní, ktoré boli prijaté v roku 2017 a 9 podaní prijatých v roku 2018, o ktorých nebolo v príslušnom roku rozhodnuté. Z uvedených podaní proti policajtom, ktoré boli prijaté v rokoch 2017 a 2018, boli v priebehu roka 2019 ukončené návrhom na podanie obžaloby podľa § 209 Trestného poriadku v 2 veciach celkovo proti 3 policajtom, v 1 veci bolo vydané uznesenie o vznesení obvinenia podľa § 206 Trestného poriadku celkovo 2 policajtom, keďže bolo preukázané neprimerané použitie násilia z ich strany, ktoré prekročilo mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu, v 1 veci bolo trestné stíhanie prerušené podľa § 228 Trestného poriadku z dôvodu, že sa nepodarilo zistiť páchateľa, v 1 prípade bola vec postúpená na disciplinárne konanie podľa § 214 ods.1 a ods. 2 Trestného poriadku, v 3 veciach bolo vydané uznesenie o zastavení trestného stíhania podľa § 215 Trestného poriadku, v 1 veci bolo vydané uznesenie o začatí trestného stíhania podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku a v ostatných 5 veciach boli podania proti policajtom odmietnuté podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku.

Podania proti policajtom v roku 2019 boli zaslané Zborom väzenskej a justičnej stráže v 72 prípadoch, jednotlivými fyzickými osobami v 37 prípadoch, prokuratúrou v 6 prípadoch a inými útvarmi Policajného zboru v 26 prípadoch.

Počty podaní smerujúcich proti policajtom prijatých Úradom inšpekčnej služby od jednotlivých subjektov v rokoch 2018 a 2019 sú znázornené v **grafe č. 6.**

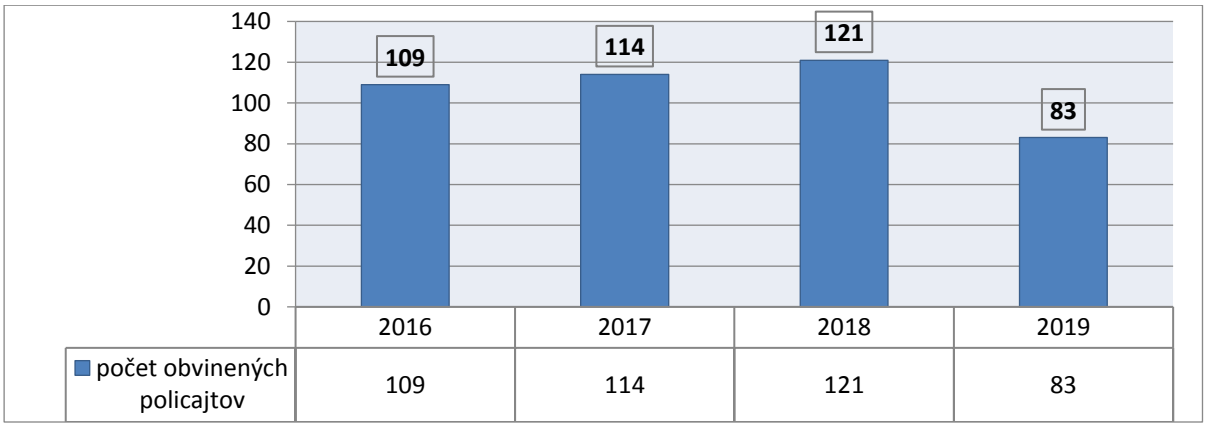

Graf č. 6: Počty podaní proti policajtom prijatých Úradom inšpekčnej služby od jednotlivých subjektov v rokoch 2018 a 2019

6. Záver

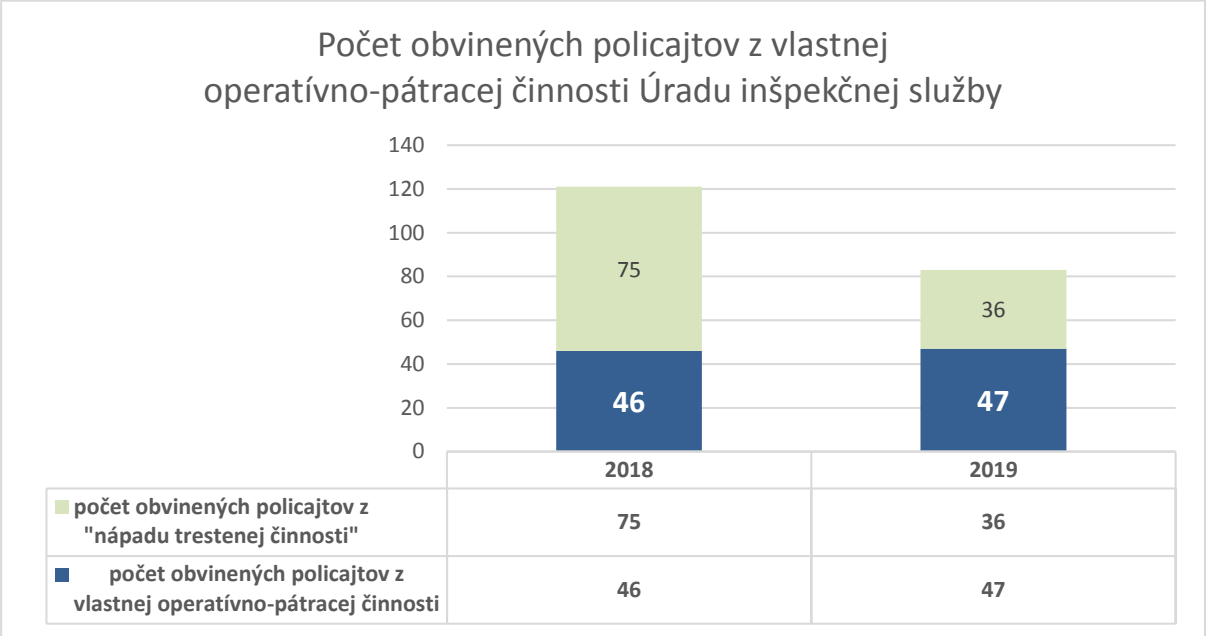
Analýza údajov trestnej činnosti policajtov preukázala, že v roku 2019 došlo k poklesu počtu obvinených policajtov, pričom na tento fakt vplývalo viacero faktorov a prijatých opatrení.

V roku 2019 bolo vznesené obvinenie 83 policajtom, čo znamená pokles o 38 menej ako v roku 2018, kedy bolo obvinených 121 policajtov. Ako vidieť v grafe č. 7, v roku 2018 bolo obvinených najviac policajtov za sledované obdobie.

Graf č.7: Počty obvinených policajtov v rokoch 2016 až 2019

Z celkového počtu 83 obvinených policajtov v roku 2019 bolo z vlastnej operatívno-pátracej činnosti Úradom inšpekčnej služby vznesené obvinenie 47 policajtom, čo predstavuje podiel 57 %. V roku 2018 z celkového počtu 121 bolo z vlastnej operatívno-pátracej činnosti Úradom inšpekčnej služby vznesené obvinenie 46 policajtom, čo predstavuje podiel 38 %. Zvyšnú časť obvinených policajtov tvorí tzv. „nápad trestnej činnosti“, čo sú vo väčšine prípadov konania, ktoré nemajú súvis s výkonom služobnej činnosti a ide o osobné zlyhanie policajta alebo neúmyselné porušenia zákonov, ako napríklad dopravné nehody s následkom ublíženia na zdraví, majetkové trestné činy (úverové podvody, krádeže), výtržníctvo a pod. Kvantitu takéhoto druhu trestnej činnosti nevie Úrad inšpekčnej služby ovplyvniť. Do nápadu trestnej činnosti je potrebné započítať aj trestnú činnosť, kde vzniesol obvinenie iný útvar Policajného zboru, nakoľko aj táto činnosť nezávisí od činnosti Úradu inšpekčnej služby. Ako je vidieť v grafe č. 8 poklesom celkového počtu obvinených policajtov bol zaznamenaný najmä v dôsledku zníženia takýchto prípadov roku 2019, kde došlo poklesu takmer o 50 %, pričom počet obvinených policajtov z vlastnej operatívno-pátracej činnosti Úradu inšpekčnej služby vzrástol.

Graf č.8: Počty obvinených policajtov z vlastnej operatívno-pátracej činnosti Úradu inšpekčnej služby v rokoch 2018 až 2019

Úrad inšpekčnej služby sa v hodnotenom období zameriaval najmä na odhaľovanie úmyselnej trestnej činnosti, ktorá vo väčšine prípadov súvisí s výkonom služobnej činnosti policajtov. Do tejto skupiny patria najmä trestné činy verejných činiteľov, korupčné trestné činy a trestné činy súvisiace s únikom informácií zo služobnej činnosti a neoprávnenými lustráciami.

Napriek tomu, že v skupine korupčných trestných činov došlo ku kvantitatívnemu poklesu objasnených trestných činov o 10 oproti roku 2018, kedy bolo objasnených 16 trestných činov, je potrebné poukázať na skutočnosť, že v roku 2018 sa Úradu inšpekčnej služby podarilo objasniť doposiaľ najviac korupčných trestných činov od roku 2010, takže rok 2018 sa dá pokladať za nadpriemerný v počte objasnených korupčných trestných činov. Pre objektívnejšie porovnanie sa v tomto prípade javí použiť referenčný porovnávací bod z predchádzajúcich rokov, kedy bol objasnený približne rovnaký počet korupčných trestných činov policajtov ako v roku 2019.

V súvislosti korupčnými trestnými činmi je nevyhnutné spomenúť, že vyhľadávanie a následne vyšetrovanie trestných činov korupcie má svoje osobitosti v porovnaní s inými trestnými činmi, a to konkrétne v spôsobe ich páchania, utajovania a v absencii osoby poškodeného alebo obete, ktoré majú nepochybne záujem na objasnení trestného činu. V prípadoch korupcie zvyčajne vystupujú dve strany, z ktorých jedna sľubuje, ponúka, poskytuje úplatok a druhá prijíma, žiada alebo akceptuje sľúbený úplatok a žiadna z nich nemá záujem na odhalení a prípadnom potrestaní. Obe strany sú si vedomé faktu, že akákoľvek spolupráca s orgánmi činnými v trestnom konaní jedného z nich by mohla predstavovať ukončenie vzájomne prospešného zväzku a tým pádom si uvedomujú nevyhnutnosť spolupatričnosti za účelom poberania benefitov. Prípadná infiltrácia medzi zúčastnené strany je veľmi náročná a v mnohých prípadoch nemožná až do času, kedy sa jedna zo strán nerozhodne s orgánmi činnými v trestnom konaní spolupracovať. Tieto osobitosti trestných činov korupcie sú ešte výraznejšie pri ich prípadnom páchaní policajtmi, nakoľko mnohí z nich poznajú metódy a formy odhaľovania a dokumentovania trestných činov a preto aj ich aktivity brániace odhaleniu sú vysoko sofistikované a nesú výrazné prvky konšpirácie, čo značne sťažuje prácu policajtov Úradu inšpekčnej služby.

Na margo vyššie uvedeného je nutné vziať do úvahy aj to, že koncom roka 2018, ako aj v priebehu roka 2019 boli policajtmi Úradu inšpekčnej služby realizované zaisťovacie akcie v súvislosti s korupčnou trestnou činnosťou policajtov, ktoré súviseli so zadržaním páchateľov korupčnej trestnej činnosti priamo pri preberaní úplatku, pričom takéto prípady sú vždy pod drobnohľadom médií, takže informovaní sú aj ostatní policajti. Ďalší podozriví policajti, ktorí sa dozvedia o takto zrealizovaných akciách, následne na určité obdobie obmedzia svoje protiprávne aktivity a služobnú činnosť vykonávajú v súlade so zákonom, čo značne predlžuje a odďaľuje usvedčenie takýchto policajtov v ďalších rozpracovaných veciach.

Jedným z nástrojov na prevenciu korupčnej trestnej činnosti je aj súčinnosť Úradu inšpekčnej služby zameraná na zabezpečenie plnenia úloh, na ktorých participujú útvary v pôsobnosti ministerstva v oblasti rezortného protikorupčného programu v rámci vládou Slovenskej republiky schválenej protikorupčnej politiky Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023. Spracovaniu rezortného protikorupčného programu predchádzalo posúdenie a vyhodnotenie korupčných rizík za účelom aktívneho riadenia spolu so zodpovednosťou nadriadených za účinné nastavenie protikorupčných opatrení i kontrolných mechanizmov v rizikových oblastiach. S cieľom znižovania korupcie v rámci ministerstva sú organizované školenia v oblasti boja proti korupcii aj na medzinárodnej úrovni za účelom zvyšovania odbornej úrovne. V podmienkach Policajného zboru bol z úrovne Prezídia Policajného zboru pre širokú verejnosť, spracovaný a na webovom sídle ministerstva v slovenskom aj anglickom jazyku sprístupnený protikorupčný e-learningový program. Konceptom protikorupčného programu je integrita vo verejnej službe, eliminácia potenciálu pre korupciu a zvyšovanie povedomia o korupcii v medzinárodnom obchodnom prostredí.

V súvislosti s poklesom trestnej činnosti policajtov je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že v priebehu roku 2019 odbor boja proti korupcii a organizovanej kriminalite útvaru inšpekcie Úradu inšpekčnej služby vykonával vyšetrovanie v závažných celospoločensky sledovaných a medializovaných prípadoch. Išlo o prípady, ktoré mali súvis s kauzou „vraždy novinára a jeho snúbenice“, prípady „príprav vrážd prokurátorov a obhajcu“, prípady „lustrácie novinárov“, a prípad „únikov informácií z vyšetrovacích spisov“. Z dôvodu závažnosti a rozsiahlosti bolo na vyšetrovanie týchto vecí potrebné nasadiť primerané sily a prostriedky. Z tohto dôvodu väčšina z reálneho počtu policajtov tohto odboru pracovali intenzívne len na týchto mediálne a celospoločensky sledovaných prípadoch. Počas vyšetrovania týchto prípadov bolo vykonané náročné rozsiahle vyšetrovanie vzhľadom na veľký počet úkonov, množstvo analyzovaných dát, ktoré bolo potrebné jednotlivo ako i v súhrne vyhodnotiť. Vzhľadom na dokumentovanie vyššie uvedenej trestnej činnosti, ktorá sa v takomto charaktere a rozsahu v histórii Úradu inšpekčnej služby ešte nevyskytla, uvedený odbor nevykonával vyšetrovanie trestnej činnosti, ktorú vykonával v predchádzajúcich rokoch, čo taktiež prispelo k nižšiemu počtu obvinených policajtov v roku 2019 oproti predchádzajúcim rokom.

Do pozornosti treba dať aj skutočnosť, že činnosť vyšetrovateľov Policajného zboru zaradených na Úrade inšpekčnej služby bola zameraná aj na ukončovanie trestných vecí, v ktorých bolo v roku 2018 vznesené obvinenie. Výsledkom ukončenia vyšetrovania je podanie návrhu na obžalobu prokurátorovi, ktorá je zavŕšením procesu vyšetrovania. Ako už bolo uvedené, v roku 2018 bolo vznesených najviac obvinení za posledné 4 roky. Táto zvýšená činnosť na ukončovaní trestných vecí, v ktorých bolo vznesené obvinenie v roku 2018 sa prejavila na počte podaných návrhov na obžalobu, keď v roku 2019 ich bolo o 24 viac ako v roku 2018, čo predstavuje nárast o 35 %. Aj táto činnosť nadmerne oproti iným rokom zaťažila vyšetrovateľov, čo sa ako jeden z ďalších dôvodov objektívne premietlo na znížení počtu obvinených policajtov.

Popri odhaľovaní a vyšetrovaní trestnej činnosti policajtov Úrad inšpekčnej služby kladie dôraz aj na prevenciu a kontrolu polície smerom dovnútra Policajného zboru, a to najmä výkonom kontrolnej činnosti, informovaním verejnosti, formou preškoľovaní a prednáškovej činnosti, ale aj návrhmi opatrení na predchádzanie trestnej činnosti.

Jedným z najvýznamnejších faktorov, ktoré pôsobia preventívne je kontrolná činnosť. Útvar kontroly Úradu inšpekčnej služby vykonával v roku 2019 operatívne kontroly, zamerané na dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov. Zistené nedostatky boli v závislosti od ich charakteru a závažnosti zovšeobecňované pri pracovných stretnutiach s riadiacimi funkcionármi s cieľom prijímania vlastných opatrení smerujúcich k tomu, aby sa v činnosti nimi riadených útvarov nevyskytovali, alebo aspoň minimalizovali. V neposlednom rade k zníženiu trestnej činnosti prispela významnou mierou efektívne vykonávaná kontrolná činnosť zo strany nadriadených.

Ďalším faktorom na úseku prevencie trestnej činnosti policajtov a komunikácie s verejnosťou, bolo vykonávané aj prostredníctvom masmediálnej politiky. V spolupráci s komunikačným odborom kancelárie ministra vnútra Slovenskej republiky sa zabezpečoval objektívny tok informácií k medializovaným prípadom trestnej činnosti policajtov. Napriek tomu, že medializácia prípadov vytvára v očiach verejnosti negatívny obraz o Policajnom zbore má na druhej strane silné preventívne účinky.

Úrad inšpekčnej služby venuje pozornosť aj nastupujúcim policajtom, kedy v rámci výučby kadetov na stredných odborných školách Policajného zboru vykonával prednáškovú činnosť so zameraním na predchádzanie páchania trestnej činnosti.

Na základe vývoja trestnej činnosti policajtov je potrebné poukázať na skutočnosť, že Úrad inšpekčnej služby preukazuje svoje opodstatnenie, ako kontrolný a represívny mechanizmus a svojou činnosťou prispieva k tomu, aby boli ozbrojené bezpečnostné zbory dôveryhodné inštitúcie, garantujúci práva, spravodlivosť, istoty a bezpečnosť občanov Slovenskej republiky.